

Examen VMBO-GL en TL

2025

tijdvak 2
maandag 23 juni
13.30 - 15.30 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 33 vragen en een schrijfopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1 Dure vis weggooien, dat doet pijn

- 1p 1 Een tekst kan op verschillende manieren worden ingeleid, bijvoorbeeld door:
- 1 de tekst kort samen te vatten
 - 2 een belangrijke persoon voor de tekst te introduceren
 - 3 een conclusie te trekken over het onderwerp
 - 4 een definitie van een belangrijk begrip te geven
 - 5 een voorbeeld bij de tekst te geven
 - 6 een waarschuwing te geven
- Op welke **twee** manieren wordt de tekst in de alinea's 1 en 2 ingeleid? Noteer de **twee** nummers in de uitwerkbijlage.
- 1p 2 Voor welke **twee** problemen zorgt voedselverspilling volgens de alinea's 3 en 4? Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 3 In alinea 4 zegt Ilona de Hooge: "Als je het vervolgens weggooit, is het helemaal zonde." (regels 53-54)
Wat wordt met deze zin bedoeld?
- A Er is sprake van minder voedselverspilling, maar het is echt zonde dat er nog steeds zo veel voedsel wordt weggegooid.
 - B Voedsel dat verwerkt aankomt en vervolgens wordt weggegooid, moet opnieuw worden verwerkt als afval; dat is extra verspillend.
 - C Voedselverspilling leidt wereldwijd tot een enorme uitstoot van CO₂ per jaar, want het produceren van eten kost veel energie en water.
 - D Voedselverspilling wordt niet tegengegaan als de horeca gasten tevreden blijft stellen door onnodig veel voedsel aan te bieden.
- 1p 4 In alinea 5 gaat het over de 'vuilnisbelt van verloren voedsel'. (regels 56-57)
Wat wordt hiermee bedoeld?
- A de totale hoeveelheid afval die in Nederland op de vuilnisbelt ligt
 - B de totale hoeveelheid voedsel die mensen thuis weggooien
 - C de totale hoeveelheid weggegooid voedsel dat over de datum is
 - D de totale hoeveelheid weggegooid voedsel in Nederland
- 1p 5 In alinea 5 worden twee zaken genoemd die strijdig zijn met elkaar. In de alinea's 6 en 7 geven bedrijfsleider Daan Veldhoen en docent Ilona de Hooge drie oplossingen voor die tegenstrijdigheid.
→ Welke drie oplossingen zijn dat? Noteer de antwoorden in de uitwerkbijlage. Gebruik per oplossing maximaal 15 woorden.

- 1p 6 Over welke tegenvaller heeft bedrijfsleider Daan Veldhoen het aan het begin van alinea 9?
- A De keuken in het restaurant is klein en men kan daarom niets doen tegen verspilling.
 - B Er wordt toch meer voedsel weggegooid dan de chef eigenlijk had gewild.
 - C Het nieuwe digitale inkoopstelsel is er nog niet en de data ontbreken daardoor.
 - D Het restaurant had geen plek voor de weegschaal en kon daardoor niet meedoen aan de challenge.
- 2p 7 In alinea 10 noemt Ilona de Hooge de verschillende fases waarin voedselverspilling tegengegaan kan worden. In de uitwerkbijlage staat een tabel met die voorbeelden en fases.
- Kruis per genoemd voorbeeld aan bij welke fase dit het best past.
Noteer je antwoorden in de tabel in de uitwerkbijlage. Let op: zet bij elk voorbeeld één kruisje.
- 1p 8 Welke **drie opeenvolgende** alinea's bevatten nuttige informatie voor het schrijven van een werkstuk over de omvang van voedselverspilling?
Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 9 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
- A adviseren over hoe de horeca voedselverspilling zou moeten aanpakken
 - B adviseren over hoe klanten in de horeca zelf voedselverspilling tegen kunnen gaan
 - C informeren over de verschillende standpunten over voedselverspilling in de horeca
 - D informeren over wat er in de horeca aan voedselverspilling gedaan kan worden
- 1p 10 Wat is de beste samenvatting van de tekst?
- A In restaurant Three in Rotterdam wordt veel gedaan om voedselverspilling aan te pakken. Ze bieden kleinere porties aan en ze hebben een digitaal inkoopstelsel.
 - B Naast de horeca speelt ook de klant een rol bij het tegengaan van voedselverspilling. Zo kunnen zij eten laten inpakken en later opeten.
 - C Voedselverspilling leidt jaarlijks tot een uitstoot van 3,3 miljard ton CO₂. Dat komt met name door zwaar voedsel als vlees.
 - D Voedselverspilling zorgt voor veel CO₂-uitstoot en kost de horeca veel geld. De horeca zoekt naar manieren om voedselverspilling zo veel mogelijk tegen te gaan.

Tekst 2 Kun je met een cursus of een app twee tot drie keer zo snel leren lezen?

- 1p 11 In regels 51-52 staat: “We weten niet zeker waarom dit gebeurt”. Wat wordt bedoeld met ‘dit’?
- A dat mensen literatuur met lange en complexe zinnen lezen
 - B dat mensen met hun ogen vooruit- en terugspringen bij het lezen
 - C dat onderzocht wordt hoe mensen literatuur lezen
 - D dat onze ogen en ons brein samenwerken bij het lezen
- 1p 12 De tekst is, na de inleiding, te verdelen in vijf opeenvolgende deelonderwerpen.
- Bij welke alinea begint elk deelonderwerp? Vul de tabel in de uitwerkbijlage verder in. Twee alinea's zijn al ingevuld.
- 1p 13 Je moet een samenvatting van de tekst maken. Welke zin uit alinea 9 bevat informatie die zeker in de samenvatting moet worden opgenomen?
- A Dat heeft ook te maken met het soort teksten dat haar cursisten vaak lezen.
 - B Zondag geeft vooral trainingen aan ambtenaren, managers en beleidsmakers: mensen die overladen worden met vuistdikke rapporten die ze in korte tijd moeten doorploegen.
 - C Voor hen is leestempo vaak maar een onderdeel van het snellezen.
 - D Maar door vooraf snel de inhoud van een tekst te scannen en te bepalen wat belangrijk is en wat niet, valt al veel tijd te besparen.
- 1p 14 In alinea 10 gaat het over het lezen van fictie. Is het aan te raden om snellezen te gebruiken bij het lezen van fictie, volgens de tekst?
- A Ja, omdat je beter begrijpt hoe teksten zijn opgebouwd, heb je ook voordelen bij het lezen van fictie.
 - B Ja, omdat snellezers minder moeite hebben met het lezen van 'gewone' en 'lastige' woorden, kunnen ze dit ook inzetten bij het lezen van fictie.
 - C Nee, want bij een cursus snellezen leer je zakelijke teksten lezen en behandelen ze geen fictieteksten.
 - D Nee, want bij het lezen van fictie kost het tijd om een beeld in je hoofd te vormen en zorgt het opgaan in de details voor het leesgenot.

- 1p 15 De laatste zin van de tekst is: "De beste manier om snel te leren lezen, zonder in te leveren aan begrip en leesgenot, is dus simpelweg méér lezen."
Wat is de belangrijkste functie van deze zin?
A advies
B oplossing
C samenvatting
D toekomstverwachting
- 1p 16 Van welk tekstdoel is vooral sprake in deze tekst?
A de lezer informeren over de trainingen en apps om je leessnelheid te vergroten
B de lezer informeren over de voordelen en de risico's van snellezen
C de lezer overtuigen van de resultaten van een cursus snellezen
D de lezer overtuigen van de verschillen tussen fictie en non-fictie bij snellezen
- 2p 17 Er bestaan verschillende situaties waarin je beter wel en situaties waarin je beter niet kunt snellezen volgens de tekst.
→ Kruis in de tabel in de uitwerkbijlage aan of het volgens de tekst **wel** of **niet** aan te raden is om in deze situatie snellezen in te zetten.

Tekst 3 Krantenbezorgers bedankt!

- 1p 18 Welke functie heeft de foto in deze advertentie vooral?
De foto
A geeft voorbeelden van de mensen over wie de tekst gaat.
B illustreert het belang van de inhoud van de tekst.
C is nodig om de tekst te kunnen begrijpen.
D laat zien voor wie de tekst is bedoeld.
- 1p 19 Voor welke doelgroep is deze advertentie met name bedoeld?
voor lezers
A die een krant laten thuisbezorgen
B die ervaring hebben als krantenbezorger
C die iemand kennen die krantenbezorger is
D die zelf kranten willen gaan bezorgen
- 1p 20 Citeer het zinsgedeelte waaruit het best blijkt waarom de krantenbezorgers gewaardeerd moeten worden.
- 1p 21 In de advertentie staat 'Uw waardering maakt voor hen het verschil'. Welke foto geeft een goed voorbeeld van hoe die waardering eruit moet zien?

A

B

C

D

Tekst 4 Zwerfafval, is er een oplossing?

- 2p 22 Op welke manieren wordt deze tekst ingeleid in de alinea's 1 tot en met 4?
→ Kruis in de tabel in de uitwerkbijlage de juiste antwoorden aan.
- 1p 23 In de tekst staat een illustratie die laat zien hoelang het duurt voor zwerfafval vergaat.
Waarom is deze informatie belangrijk?
Deze informatie is belangrijk, omdat hiermee vooral aangetoond wordt
A waarom zwerfafval een probleem voor het milieu is.
B wat de omvang van het zwerfafval op straat is.
C wat het belang van de Landelijke Opschoondag is.
D welke soorten zwerfafval er op straat liggen.
- 1p 24 "Volgens Mooijman is het zwerfafvalprobleem enorm complex."
(regels 30-31)
→ Citeer de zin uit alinea 5 of alinea 6 waarin de reden staat waarom het probleem complex is.
- 1p 25 Leg in eigen woorden uit waarom er volgens Mooijman landelijk een verbetering is in de hoeveelheid zwerfafval. Gebruik maximaal 20 woorden.
- 1p 26 Wat is het verband tussen de alinea's 7 en 8?
A Alinea 7 en 8 vormen samen een opsomming.
B Alinea 7 en 8 vormen samen een tegenstelling.
C Alinea 8 geeft een conclusie bij alinea 7.
D Alinea 8 noemt een gevolg van de oorzaak in alinea 7.
- 1p 27 "De verantwoordelijkheid ligt bij de vervuiler én bij de overheid"
(regels 86-87)
→ Citeer de zin uit alinea 8, 9 of 10 waarin ongeveer hetzelfde staat.
- 1p 28 Welk kopje vat het best de inhoud van de alinea's 9 tot en met 13 samen?
A De *broken windows*-theorie over gedrag en zwerfafval
B Gedrag aanpassen tegen zwerfafval
C Landelijke Opschoondag belangrijk
D Opruimen geen prioriteit

- 1p **29** Is het volgens Bos nodig dat de overheid aan gedragssturing doet om zwerfafval te bestrijden?
- A** Ja, want mensen nemen niet de moeite om naar een prullenbak te lopen en vinden opruimen niet zo belangrijk.
 - B** Ja, want mensen zijn zich vaak niet bewust van hun weggooigedrag en dan helpen de maatregelen.
 - C** Nee, want er is zowel landelijk als regionaal al een afname in de hoeveelheid zwerfafval merkbaar.
 - D** Nee, want mensen hebben zelf ook een verantwoordelijkheid en dat hoeft de overheid niet te sturen.
- 1p **30** Wat is het langetermijneffect van de Landelijke Opschoondag volgens Bos?
- Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p **31** Welke uitspraak over drankblikjes en plastic flesjes past het best bij de inhoud van de alinea's 16 en 17?
- A** De statiegeldmaatregel voor drankblikjes en plastic flesjes blijkt succesvol te zijn in de strijd tegen zwerfafval.
 - B** De statiegeldmaatregel voor drankblikjes en plastic flesjes werd ingevoerd om ervoor te zorgen dat die blikjes en flesjes niet bij het zwerfafval terechtkomen.
 - C** Drankblikjes en plastic flesjes vormen het grootste deel van het zwerfafval en dat probleem moet met Europese regels aangepakt worden.
- 1p **32** Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
- A** de lezer activeren om geen afval meer op straat te gooien
 - B** de lezer activeren om ook mee te doen met de Landelijke Opschoondag
 - C** de lezer informeren over de problemen bij het bestrijden van zwerfafval
 - D** de lezer informeren over wie er verantwoordelijk zijn voor zwerfafval
- 1p **33** Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?
- A** De overheid en vervuilende bedrijven hebben de grootste verantwoordelijkheid om zich in te zetten voor het terugdringen van zwerfafval.
 - B** Mensen zijn van nature gemakzuchtig en zorgen voor zwerfafval op straat, daarom hebben ze overheidssturing nodig om hun gedrag te veranderen.
 - C** Om zwerfafval succesvol aan te kunnen pakken, moeten er meer Europese regels voor bedrijven ingevoerd worden.
 - D** Zwerfafval blijft een moeilijk aan te pakken probleem, ondanks allerlei burgerinitiatieven, overheidsmaatregelen en regels voor bedrijven.

Situatiebeschrijving

Rondom jullie school ligt veel zwerfafval. De buurtbewoners zijn hier niet blij mee en willen graag dat er minder afval komt. Een van de buurtbewoners, Jack Simmons, is kunstenaar en heeft een idee: een kunstwerk van zwerfafval. Hij hoopt dat zo'n kunstwerk bij gaat dragen aan het verminderen van al dat afval in de buurt en dat mensen zich bewuster worden van al het afval dat ze op straat gooien.

Hij wil zijn kunstwerk naast het schoolplein neerzetten. Op die manier hoopt hij dat buurtbewoners en leerlingen zich bewust worden van de impact van zwerfafval. Simmons wil graag weten wat buurtbewoners en leerlingen van zijn plan vinden en of ze zelf misschien andere ideeën hebben.

Hij doet daarom de volgende oproep in de wijkkrant:

Kunstwerk van zwerfafval

Ben jij het zwerfafval in de buurt ook beu? Wil je meehelpen om het op te ruimen? Een kunstwerk van zwerfafval kan het verschil maken!

Hier zie je een paar voorbeelden van wat mogelijk is:

Voor het zover is, moet er nog wel wat gebeuren. Daarom heb ik een aantal vragen voor je:

- Wat vind je van mijn plan voor een kunstwerk van zwerfafval en waarom vind je dat?
- Zou je willen meewerken aan het kunstwerk en waarom wel of niet?
- Op welke andere manier kunnen we mensen bewust maken van de impact van zwerfafval?
- Welke twee andere ideeën heb je zelf om het zwerfafval in de buurt aan te pakken?

Stuur je reactie naar kunstwerkvanafval@simmons.nl.
Alvast bedankt voor het meedenken!

Jullie hebben in de klas net de tekst 'Zwerfval, is er een oplossing?' gelezen. Jullie docent heeft de oproep in de wijkkrant gelezen en geeft jullie als opdracht te reageren op de oproep en een e-mail naar de kunstenaar te sturen.

13p **34 Opdracht**

Schrijf de e-mail aan Jack Simmons. Een aantal gegevens is al voorgedrukt in de uitwerkbijlage. Vermeld het onderwerp van je e-mail in de onderwerpregel.

Gebruik voor je e-mail de gegevens op de vorige bladzijdes en eventueel de tekst 'Zwerfafval, is er een oplossing?' Gegevens die niet in de opdracht staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in jouw e-mail aandacht aan de volgende punten:

- de aanleiding om de e-mail te schrijven;
- je mening over het plan;
- twee argumenten die je mening onderbouwen;
- of je mee wil werken;
- de reden daarvoor;
- een andere manier om mensen bewust te maken van de impact van zwerfafval;
- twee andere ideeën om het zwerfafval in de buurt te verminderen;
- een passende slotzin.

Sluit je e-mail af met 'Met vriendelijke groet,' en je eigen voor- en achternaam.

Let op: Zorg ervoor dat je tekst minimaal uit 100 woorden bestaat. Bij minder dan 100 woorden krijg je geen punten voor taalgebruik.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.